

גלגל המוות

עמרי אסנהיים

מכלים עם 450 טון שמן רותח. שדה השמל מחריש אוזניים. צרורות כדורים שורקים מסביב. זו התפאורה למבצע "הלם", הפשיטה הכי נועזת שצה"ל העז לבצע בעידן שלפני אנטבה. בנובמבר '68 נשלחה סירת הצנחנים עמוק עמוק אל עורף האויב, כדי להשמיד תחנת כוח. המצרים לא האמינו שהקומנדו הישראלי יגיע כל כך רחוק. האמת, גם הצנחנים וטייסי המסוקים לא האמינו. 36 שנים אחרי, הם נפגשים בפעם הראשונה כדי לשחזר איך המבצע פורץ הדרך אולתר בעזרת איזולירבנד, עגלה של הקיבוץ וערבית במבטא יידישאי

אדיסופי הטיס את הלוחמים לברזל אצווי טרוף, ממתינים לפיצוץ. "אני לא זוכר איזה מרוק עברנו", הוא מסתור. "אני רק זוכר שהיה פיצוץ אדיר. והבדל היה אצווי על הצד. נסענו. אני מסתכל אדורה, דואה פטרייה אדירה, ואז שומע כאילו נשם יורה. חזיתי לחטוף שפיוץ סמן. אמרתי לעצמי שעכשיו אצווי נצלים כמו מדרינים. זה לא הגיע. כנראה שהכל עלה לשמים ורק אחרי זה ירד".

סלמה אשכול, איש הלוחמים, זוכר את מלחם מדימים אר

יכולה להרחיק סקסומס 300 סא. אדרי הפיצוץ הפגס מלם לחביתות, במקרה הטוב הביתות סרופות במקרה הרע.

"כל אחד מאיתנו חתף פעם איזו טיפת סמן רותח", מסביר אדלסטין את השיקולים בעד ונגד. "זה לא דבר סימפטי. 450 טון סמן רותח זו צלייה בטוהה. אחרתי שאני מפעיל ככל זאת כי היו מסכיבי יריות וסדרנות. היה חשש שהמצרים יקלטו מהקרה. הבושה הכי גדולה היתה לחזור מהפעולה בלי שהיא תבצע. דבר כזה לא סוכרים לך".

אחרי שהפעיל, צעק אדלסטין "מוצץ". וכמו מוניק

א
ודי שקצו מוחמת תננת הכוח חזרה למרכז, כסקלרעי קלצניסב מסחרים עדיין חודשים אדירות, האליט משה אדלסטין והכלן שהסכלנות מהסמן. "אני הלך להפעיל את מנגנון וההסדה הקצר, של השישים שניות", צעק לסין מתן וילנאי. והטובות והסודיות ריטה על מנגנון של תשע רקות, שיתודי זמן להסלם. במכלי החשטל הענקיים שאליהם הדיכסו אדלסטין, וילנאי ויתר הלוחמים מטעני נפץ. בעצמו 450 טון סמן רותח 60 שנייה ירדו במרכז עם ציוד

חברנו סבתא

אידלשטיין: "הכי מפיח היה כשעזר ויצמן סיפר איך מתקבלות החלטות בממשלה על פעולה כזו. הוא אמר: 'אי אפשר להגיד לשרים שעושים פעולה על הנילוס. מה, אני אגיד לבורג מהמפד' ל גשר על הנילוס? ישר זה ייפול. אז לאט לאט מאכילים אותם ומנמיכים את השוק שהם מקבלים'. הבדיחות האלו גרמו לי קרירות בכל הגוף"

צועד בקורס קצינים שנחשב בעל מוח מבריק ומקורי (ולמים נהרג במלחמת יום כיפור), אותו צירף וילנאי. מי שנותר בחוץ מידר בכבי על מרפסת המגורים בתל נוף. היה גם מי שמצא כתף סופגת לדמעות. "איקי קוטלר (סגן מפקד הסירות שנה רג במלחמת יום כיפור) הגיע אלי לחדר ואמר: 'אני לא יוצא לפעולה', מספרת סמדר שחר-כץ, הפקידה הפלוגתית של הסירות. "הוא כבה עם דמעות. אמרתי לו: 'אתה משוגע'". חיל האוויר, שעדיין לא לגמרי האמין ביכולתו לשגר מסר קים לעומק שבו, שלח את לוחמי הסירות ללילות של "צני-יות תחת" מפרכות. בסביבות שש בערב היו עולים למטוס

הנודד, תנים מעל תל נוף במעגלים שלוש שעות כדי לתרגל את זמן הטיסה ליעד, ואחר כך צנחים עם 50 קילו על הגב בחולות פלמחים. בדרך חזרה עצרו לסטיק סוליה ברמלה או רוחבות. "מטורפים", חשב לעצמו וילנאי כשהבין שהוא חייב ליו עומרים להיורק ממטוסים בעומק מגרש המשהקים של נאר צר. וילנאי: "רצו לתת לנורדים משימת כי כל חיל האוויר נלחם, והם היו תקינים ולא עשו כלום. מישור רצה לתת להם לזרוק אותנו במרד כפרס ניומרים. אמרתי שעל זה אני לא הולך".

את אשכול, או ראש קטן, המרידו שאלות מראיגות אחרות. "כשצנחנו אף אחד לא אמר לנו איך נחזור. צנחים, ומה קורה אחר כך מסתתרים בהרים הולכים לאגמי ויקטוריה נופלים בשבי המצוי". היום הוא כבר מרשה לעצמו לצחוק. "האמת היא שדוביק אמר 'בוא נצנח' כי הוא לא השתתף בפעולה".

האימונים

סוסי משא רתומים

חץ מהשאלה איך לעוואל מגיעים למקום שרגל ישראלית לא דרכה בו קודם לכן, עמד סימן שאלה סביב אופן פיצוץ תחנת הכוח. סימן הקריאה היה אידלשטיין, מפקד פלוגת התחן של הצנחנים. אידלשטיין, היום לשם, לימים ממקימי תנועת האיחוד הלאומי, היה מגיאק של פיצוצים. חלום כמו הרמה באוויר של תשע חביות ענק מלאות ב־450 טון שכן מבעבע, הוא הצליח לרמיין רק בחלומות חזורים במיוחד. "אמי רד לי שצריך להבין תוכנית הכלה למשהו שיש בו הרבה חשי מל", הוא נזכר. "לא ידעתי איפה ועל מה מדברים. הכל היה מאוד שוטאי. נקראתי לקצין הגרסה ראשי. עד אז מעולם לא היה דבר כזה. לא היתה שום תורת לחימה".

בפגישה הבין אידלשטיין שמדובר בתחנת כוח עם תשעה טרנספורטטורים. הגאווה של אידלשטיין, כמו של כל פריק הכלה, היתה גרימת נזק כמה שיותר גדול במינימום שימוש בריימיט. כשתציע הסין מוחה"ן חצי קילוגרם חומר נפץ בלבד לכל טרנספורטטור, חשבו שהשתגע. הוא השתכנע להגדיל את הצעתו המקורית לתשעה קילוגרם לטרנספורטטור.

מהסירות. שהסיכוי שזה יתבצע הוא אפס כי אף משוגע במטכ"ל לא יעזר לאשר דבר כזה. אחר כך אמר, 'תתאמן על צניחה, ובמקביל יש הוראה להבין את המסוקים'. אחרי ההי פצצה במגרש הכרדוגל קיבלתי טלפון מדוביק תמרי, שהיה סמח"ט הצנחנים. הוא אמר שיש אור ירוק ושצריך להפעיל את העסק תוך ארבעה ימים. תהינו מי יוכל לפקד על הפע"ל. אמרתי לו: 'קח את וילנאי. הוא סמג"ד בבקעה. לסמג"ד מטיילא אין אף פעם מה לעשות".

הצוות

דמעות במרפסת

כמו יתר חבריו תופתע גם שלמה אשכול, בקרשי שנה קצבא, מהצבאו הלא צפויה של סרן וילנאי ממפקד המבצע. גר נגבי ורי הולקיף את וילנאי בפקוד על סירות צנחנים, וילנאי בכלל היה עסוק במרדפי תול ועכבר אחרי מחבלים בבקעה. למרות הפליאה, מורה אשכול, אף אחד לא החיל רמעה. וילנאי נחשב בעיני חייליו לאיש שטח מעולה ונהג לצרף אותם לטיולים עם אביו, זאב. סרן שלא דופק חשבון לקצינים מעליו. מנהיג אשכול: "לנגבי, שנכנס באותן שנים לנעליים הגדולות של וילנאי, היתה בעיה. הוא היה איש קשה שהגיע מהגדודים. פוד" נו ממנו יותר משפחנו מהמצרים. כשמתן הופיע בשבוע האדן חן לפני המבצע היינו בשיק. התחושה היתה שלא נתנו לנגבי לפקד. למרות זאת היתה שטחה בלתי רגילה".

מפקד הסירות בלע את העלבון. העוכרה שגדל עם וילנאי באותה שכונה בירושלים ושימש לפני כן כמפקד מחלקת תחת פיקודו, ריככה מעט את האגו המוכה. למרות שהשתתף בפעולה, למפגש העדיף נגבי לא להגיע.

וילנאי בכלל חשב שמדובר במבצע קרוב בירדן. מהבקעה טרטרו אותו בטלפונים שיחזור כי הוא מפסיד גול"גולות של מתכלים במרדפים. וילנאי: "יום אחד מתקשר אלי שמוליק ארד מהבקעה ואומר: 'יש מרדף אחרי 14 מתכלים'. אמרתי לו: 'שמוליק, תרדוף. את ה־14 שלך ישבחו מרד מאוד. את שלי זיכרו לתמיד. אתה לא יודע מה יש לי פה'". תמרי, פרויקטור המבצע, היה אתאוריית קומנדו שאוחד שמו גרם לעור ברוזן גם אצל הקסוחים שבלוחמי הסירות. משועמם מתפקיד סגן מפקד החטיבה, נמשך תמרי לסביבתו הטבעית, הפעולות המיוחדות. הוא גייס חוקר שבויים שלימד את הלוחמים להתחפש לחיילים מצרים ולדחננה כמותם. למ של, לבעוט בעוצמה בישבנו של פלאח מצרי כשפוגשים בו במקרה במהלך תנועה בשטח.

את החיילים גייסו באקראי. לוחם סירות שהיה פנוי, רצוי קיבוצניק, שובך. מבין 14 הנבחרים היו כאלו שטרם השלימו שנה בצבא. היה מי שיוצא באופן אישי, כמו ביניה ג'דידי,

וראשים וממתכלים אחד על השני. "ואז התחלנו לצחוק כמו משוגעים", הוא מספר. "הפיצוץ היה בעוצמה בלתי רגילה. הכל סדום ועמורה. אבל היתה לי מין שטחה בלב".

36 שנה אחרי ליל ה־1 בנובמבר '68 שמע בנו של אידלשטיין הודעה מזורה שהשארה במשיבו הביתי. "שאלו אם זה הבית של משה אידלשטיין, הניכור מנג'ע תמרי. מיד כל העניין התחבר לי". מאחורי ההודעה עמד אלי ולרמן, לוחם סירות הצנחנים שהשתתף במבצע ושהחליט לכנס בפעם הראשונה את הצנפים והטייסים שהשתתפו באותו מהמסע"רות והרמיזויות בפעולות הקומנדו הישראלי בראשית דרכו. מבצע שליטים כונה "אנטבה של שנות השישים".

בתמישי לפני שבועיים, קצת אחרי שבע, באיחוד אופנתי שהיה מרתק אותם שכת בימי הסירות, נכנסים המחמנים למועדון "לחבר" של נבעת חיים איחוד. עבר זמן מאז שערכו ביקורי פתע בארצות אויב. הכרס הדו צרדית מונעת חיבוקים צמודים כמו בימים ההם, ומעלה הקרחת וזכה לליטוף, פלוס מבט פליאה חצי מאשים, פלוס תוכחה בסגנון "לאיפה נעלמה הבלורית, פיוטיסקה?".

"ראיתי ביום כיפור את הסרט 'רשומון' על התווה הסינית", מסביר ולרמן ללוחמים המתייצבים. "תמיד עושים סרט כשמ רברים על הרברים הרעים. צריך לספר גם על פעולות מצד"חות". "מול שלא הבאת לפה את אודי מילשטיין", זורק מישור מהגד. "גם במבצע הזה הוא היה מוצא פאשלות".

מדהים - הגיבו הפרשנים הצבאיים בעולם על פשיטת צה"ל ללב מצרים

מסקנה מקורות המחשבה וגורם ההפתעה * מצרים היאץ לשקל היטב כל נסיון התערות נוסף בישראל * הפעולה - פגיעה כבדה ביוקרת קצאר * באמתחתו של גזלי - הודעה על שטר מטיוב אלי מוא, 3.11.68

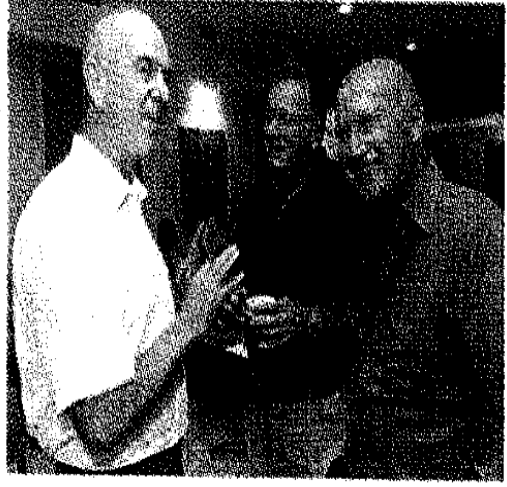
שוב אחרה בזמן. התקופה שנה וקצת אחרי אופרטיית ששת הימים. סכרון הכוח הישראלי מתעמטם בעקבות סדרת מכות מצרים שנחתות בתעלת סואץ. ב־6 בספטמבר '68 פותחים 800 קנים מצריים בתרעשה מתואמת לאורך התעלה. עשרה חיילים שיושבים במוצבים על המים נהרגים, 16 נוספים נפצעים. חודש וחצי אחר כך, בשבת 26 באוקטובר, במהלך משחק כדורגל סוער של חיילים נמחנה צבאי סמוך לקנטרה, מפצצים תותח חים סובייטיים והורגים 14 חיילים ואחר. 34 חיילים נפצעים. הדם של הרמטכ"ל בריכל מתחיל לעלות לראש. צריכים לה גיב, ודא מחליט, רצוי בלב מצרים. המטרות: תחנת כוח חרישה מתוצרת בולגריה ושני גשרים, 350 קילומטר בעומק מצרים. עמידם זקין, שהיה סגן מפקד הסירות, ערך היכרות רא שונה עם הפעולה בתחילת ספטמבר. "דפול, שהיה קצח"ר, קרא לי", הוא נזכר. "הוא אמר שצריך להבין עשדה חברה



מתן וילנאי. "מתחנו באש. ארבעה כדורים, הכל עם משתיקים. הם נפלו והתחילו לצרוח"

וְזֵלְנָא, שלא היה מרוצה מעפרונות ההשהיה של חומר הנפץ, אחרי שלטענתו ניסה אותם על חלונות בסירת ללא הצלחה, הביע את מחאתו בהצגת הפעולה אצל ברילב. "זו היתה הפעם הראשונה שהייתי במטכ"ל", הוא נזכר בתקרית, "המח"ט הציג את הפעולה. הם התחילו לבלבל לי את המוח עם עפרונות ההשהיה שלהם. אמרתי שאני לא מוכן שבסוף העסק ייפול על איזה עפרון השהיה מחורבן. אני לא עושה את כל הדרך הזאת בלי לראות שזה מתפוצץ. ברילב דיבר מהר כמעט כמוני. הוא אמר לי: 'ככה עשינו בפיצוץ של גשר אלנבי'. עניתי לו: 'המפקד, עברו כמה שנים טובות מאז'. הוא כמעט העיף אותי מהחדר לכל הרוחות. זו היתה חוצפה שכזאת, אבל בגדר גבול הסביר לדעת".

את פתרונות האמל"ח, בדרך אופיינית לאותם ימים, סיפק קיבוץ גבעת ברנר, שממנו הגיע סגן מפקד הסיירת, איקי קוטי לר. בקיבוץ בנו עגלת חי"ר שתוכננה לשאת את חומר הנפץ



ילום: דובי קסטרו

שמי, זלדמן ווילנאי. "איפה הבלורית?"

וציוד למילוט במקרה שהחילוץ יתעכב או, גרוע מכך, לא יגיע. לעגלה חיברו ארבע רתמות מצנח שאליהן התחברו ארבע עזי לוחמים סבלים, שם מעודן יותר לוסטי משא, שייעודם היה לסחוב את העגלה בריצה עד לחומה של תחנת הכוח. בנוסף התנדבו מסגרי הקיבוץ לבנות תוף מיוחד שעליו גולגל הפי תיל הרועם הכפול אותו ליפפו בעזרת איזולירבנר, וסולם, גם הוא מחבלי מצנח, בעזרתו תכננו לטפס מעל חומת תחנת הכוח. כפתרון לאפשרות שעל החלק העליון של החומה יוטב עו שברי זכוכית, כפי שנהגו אז המצרים לעשות, ייעדו שמי כת צמר. אירלשטיין: "השימוש בקיבוצים היה קצת פלמ"חאי. חלק מהקיבוצניקים היו עוד במנטליות של תקופת הבריטים. הכל התקבל בחיך ובשישו. כל העם צבא. גם רוב החבר'ה היו סיבוצניקים. כשהם באו לבקש משהו הם קיבלו".

במקביל להצטיידות החלו איטנים בתחנות כוח בארץ. תמרי רצה שהלוחמים יתרגלו לרעש הנוראי שמיצרות התחנות. הלילות כחכו כריצות בתחנות כוח בסעריה, אשרוד ודימונה. אירלשטיין: "היית שומע את כל הנרטורים, הפיצוץ צימ, התפרקיות המצנח. בלילות עם לחות יותר גבוהה היו

חברנו סבתא

בדרך לינד

איך נראה היאור?

בינתיים, בחיל האוויר החליטו להשאיר את אפשרות הצניח לה לתסריטים קולנועיים וללכת בכל זאת על אופציית המרסוקים, שנראתה אז הוליוודית לא פחות. שאל שפי היה סגן צעיר בן 23 בקורס מדריכים בבית הספר לטיסה כשקיבל טל-פון לא צפוי מחיים נווה, מפקד טייסת הסופר פרלוגים מתל-נוף. "אתה מאומן למבצע?", שאל נווה. "לא היה לי שמץ של מושג על מה נווה מדבר", מורה שפי. "אם הייתי יודע, הייתי מסכים על אחת כמה וכמה. היתה או תחרות איריה. כשהבנתי מה צריך לעשות זה נראה לי פנטסטי. כשאתה צעיר ותמים אין דבר שיעמוד בפניך".

שפי הגיע לטייסת ב־30 באוקטובר, יום לפני הביצוע. עד אז לא הטיס מסוק במבנה מכונס בלילה. בליל ה־30 לחודש ביצע שפי ובן ווגו טיסת מבנה לילית ראשונה למרחק המגרי-חך בין תל נוף לקריית גת. את המבנה הוביל זאב מטס. וילנ-אי: "שפי היה ילד. בטיסת האימון שמעתי אותו כל הזמן אומר למטס בקשר: 'אף פעם לא טסנו ככה'. או לא קלטתי. אחרי 36 שנה הבנתי. הם פשוט לא ידעו איך לעשות את זה".

למחרת הוטסו הכוחות לשארם אישייה. חוקר השבויים של תמרי הורה ללוחמים לצייד את האות צ' (צה"ל) בחלק הפנימי של המדים. כך, אם ייתפסו בשטח, לא יוכלו להציג אותם המצרים כמרגלים ולגזור את דינם למוות. מקסימום יילקח הכוח בשבי, לסדרת עינויים.

בסביבות שתיים בצהריים התקיים תהליך אחרון. בפעולה ייקחו חלק שישה מסוקי סופר פרלון, נאמר ללוחמים. שני מסר קים, של מטס ושפי, ייקחו את וילנאי וחייליו ארבעה קילומטר רים דרומית לתחנת הכוח. מסוק חילוץ בודד יאסוף את הכוח בסיום המשימה. מסוק בפיקוד חיים נווה יפוצץ את גשר קנא,

ישר זה ייפול. אז לאט לאט מאכילים אותם ומגמכים את השוק שהם מקבלים. הבריחות האלו גרמו לי קריחות בכל הגוף. ככל שויצמן ריבר יותר, הרגשתי יותר רע. אחר כך היתה גם ארוחה שנראתה מהודרת ומפוארת מדי. כמו הסעודה האחרונה".

שפי, שכטיים מסוקים החזיר שבויים ישראלים בודדים אחרי מלחמת ששת הימים, חשש שגורלו יהיה דומה. "כשנ-פרדו מאיתנו היתה הרגשה קשה", הוא אומר, "תחושה כאילו הפעם הבאה שיתראו איתנו זה, במקרה הטוב, בהחלפת השב-ויים בקנטרה ובמקרה הפחות טוב בארון שבו נחזור".

הטיסה, זוכרים כולם, היתה עוצרת נשימה. הראגה מהגזיר וט בגלל ריבוי הגרסאות של המפות התגלתה כלא רלוונטית. אי אפשר היה לפספס את הפיתול בנילוס. כשראה את הנור גזר אשכול באלוף גנדי שריבר על הנילוס במונחים תנ"כיים. אשכול: "הוא אמר לנו שאנחנו החיילים העברים הראשונים שחוצים את היאור. ראינו מפרשי סירות, את הנצי-נוצים". וילנאי הבחין בורקוד רכבת, אידלשטיין נזכר היום בריח החושות של הפלאחים מלמטה.

שפי: "לא ידענו מה זה הנילוס. אמרו לנו נהר, חשבנו כמושגים של הירקון או הירדן. עד אליו ראינו מדבר עם הרים, ואדיות ענקיים והרבה שממה. דממה טוטאלית. פתאום אתה רואה את רצועת המים המבריקה עם הרחוב האדיר והשקע הזה. כולו ירוק כהה של לילה. בקתות מפורזות ובכל אחת עש-שית קטנה. בגלל שמשקים שם בהצפה מדי פעם חטפנו ברק של מים. השיטה היתה שמטס נוחת ראשון ואני מבצע מעגל המתנה ונוחת כמה דקות אחריו. אבל בתהליך אף אחד לא הר-היר מהאבק, שבמדבר הזה לא ירד גשם מאז המבול של נח. בני-היתה באבק אתה צריך להיאחו בעצם בקרקע. פתאום נכנסתי לאבק אימים ואיברתי קשר עין. צעקתי לעקיבא ורדי, המש-נה שלי, שירליק אורות. כשהאורות נדלקו ראיתי שאני נסחף אחרון, ייצבתי את המסוק ונתתתי".

"נפלתו", מתקן אידלשטיין. אשכול: "איוו בומבה היתה הנפילה של שפי. מטס נחת נה-דר. כולנו יצאנו והוא כרז. שפי נכנס ונעמד. ראינו שהוא גבוה ומתחיל לנסוע אחורה. הוא הרליק אורות וממש נפל".

וילנאי: "חשבתי שכל מצרים רואה אותנו ושהמסוק התרסק".

וילנאי: "השומר התחיל לצרוח 'מין הדא'. התקרבתי אליו באדישות, מצמיד את העוזי שלא יראה שאני חמוש. אני צועק לו 'ג'יש מצרי' (צבא מצרי), כמו שהחוקר שבויים לימד. למרות שאמא שלי במקור ממצרים הוא הבין מיד שאני פולני. הדיבור שלי נשמע יותר כמו 'קים אהער' ביידיש. הוא רץ בצעקות וועלם לתוך יער חשמל"

ומסוק נוסף, בפיקוד נחמיה דגן, יפוצץ את גשר נג'ע המדי. אידלשטיין: "כל שתי דקות מישחו עזב את התהליך להש-תין. הפעם היחידה שהתחיל להתגנב לנו לראש שבאמת יוצ-אים לפעולה מאוד מסוכנת זה כשעזר ויצמן, שהיה ראש אג"מ, הגיע לאוהל ההמתנה. יושבים סמלים, רב"טים, מקסימום סר-נים, ופתאום בא אלוף ומספר בדיחות. הכי מפתיד היה כשהוא סיפר איך מתקבלות החלטות בממשלה על פעולה כזו. אני לא אשכח את זה. הוא אמר: 'אי אפשר להגיד לשרים שעושים פער-לה על הנילוס. מה, אני אניר לבורג מהמפד'ל גשר על הנילוס?"

←

חברת סדא

אשכול: "העלייה של מתן להציץ מעבר לחומה היתה אמורה לקחת כמה שניות, אבל הוא היסס אם להרוג את המצרי מיד. התחיל להיות לי כבד על הגב. מתן אומר שהחומה הלכה ונהייתה יותר גבוהה. זה לא נכון. אני פשוט שקעתי בחול"

או נראה מיושן, לגמרי לא מחובר. אשכול: "ממש כמו שלוחם סירת מטכ"ל יקרא את עלילות נג'ע חמרי ויצחק על עגלת החי"ר והרתמות שחיברו אותנו אליה".
העיתוננים הערביים לא מיהרו להגיב על האירוע. "אל-מסא" הירדני כתב ב־5 בנובמבר שפעולת צה"ל הפריכה את טענת כוח ההרתעה המצרי. על הפעולה הזו, כתב העורך יאסר חיג'אוי, תכפר רק הפצצת תל אביב. "אל-חודראת" הלבנוני ניסה לנחש את דרך הפעולה. מספר הלוחמים המבצעיים, לדעתו כתב המאמר, נע סביב 70.

בארץ, בפרץ לאומניות אופייני לתקופה, תגנו. "פשיטת צה"ל עלולה לערער את האמון הבינערבי בהנהגת נאצר", ריזוח שמואל שגב. "קהילי נאחות בגרסה הנואלת שמוסר בורד חדר למצרים, אך שליטיה יורעים את האמת".

וילנאי הפך לסטאר. אפילו אריק השרון הגדול, או אלוף פיקוד דרום, התקשר להגיד מברוק. גם עוזי נרקיס, אלוף פיי קוד מרכז, הרים טלפון. וילנאי: "הוא אמר לי: 'מתן, לך יש צל'". ותמליץ על שניים שלושה נוספים מכל הכוח. אמרתי לו: 'כולנו יחד. אף אחד לא עשה יותר מאחרים'. ככה איברנו את הצל"שים. במקום, קיבלתי מכתב הערכה של שלוש שורות מבר"ל. משהו על רוח הצנחן העברי. התרגשתי. על זה קיבלנו משכורת, לא? לא כמו כל הפילצונים של היום".

"בארצות הברית בפעולות כאלה אנשים היו מתקבלים על ידי הנשיא", מבכה אידלשטיין את התחמקות הצל"ש מבין האצבעות. "זו היתה הפשיטה הכי עמוקה של צה"ל. יש היום פעולות שבהן יחידות מיוחדות עוברות שלושה ארבעה קילור מטרים, חוזרות וזוכות לצל"ש רמטכ"ל. יש בזה עוול מסוים".
באחד מביקוריו במצרים נלקח וילנאי לשיט בנילוס. "ממ"טוק זה נראה לגמרי אחרת", חילק רשמים עם המצרים ששתי קו בהלם כמה רקות אחד כך. "אחרי המבצע בנו פיקוד מיוחד למצרים עילית", הוא מספר היום, "ארבעה חודשים היה שקט בתעלה, מה שאיפשר את בניית קו בר"ל".

שפי השתחרר מחיל האוויר ב־88' בדרגת תת אלוף. "המיר"ד נג'ע חמרי היתה הראשונה שלו", הוא מסכם. "המהפכה ני שבו היה הטווח. אם תפתח ספר של סופר פרלון, תקרא שלא ניתן להגיע אליו. פה חמישה סופר פרלונים עם 14 חיילים הפ"טיקו את מלחמת ההתשה לארבעה חודשים. עם ארבע יריות.

כלי אוגרות טנקים שנלחמת ראש בראש, בלי אבידות". ●

זייק להם. רצנו. אחרי 200-300 מטר עפנו כולנו לארץ".
אחרי שנמלטו מהשמן הדורות והשתגעו מצחוק נזכר וילנאי אי שצחוק צחוק, אבל כבר שעתיים וחצי אין קשר עם הארץ. במקרה כזה הנהוג היה לקחת כיוון כללי דרום מערב עד שנתקלים בשלוחה, כ־19 קילומטר מתחנת הכוח. את שארית הזמן מבילים בהסתוות ובקריאת פרקי תהילים. וילנאי: "היו לוקחים אותנו בשבי או שהורגים אותנו, בלי ספק. בדרך הח"ל שתי לעצור ולנסות להרים קשר למסוק המחלק. ואז, כמו באימון, הוא משדר לי: 'חמש רקות אצלך'. אם הוא לא היה עונה הייתי היום על איזושהי טבלה".
במסוק בדרך חזרה, בין הפרצופים הצוהלים, ישב קצין האג"מ של החטיבה, אמנון ליפקין־שחק, על קרטון וחילק בנדנות. התפקיד זיכה אותו בכינוי "אמנון בננה". כעבור כשעה נחתו כולם בשדה אופיר, תחקיר, שתו שמפניה והלכו לישון.



תחנת הכוח, ביום שאחרי

וילנאי זיהה שומר מצרי מוש בקלצ'ניקוב ממש מתחתיו. זלרמן הוציא את סכין הקומנדו מהשפצור באפור והכניס אותה בין השיניים. אשכול: "העלייה של מתן היתה אמורה לקחת כמה שניות, אבל הוא היסס אם להרוג את המצרי מיד. התחיל להיות לי כבד על הגב. מתן אומר שהחומה הלכה ונהייתה יותר גבוהה. זה לא נכון. אני פשוט שקעתי בחול".

אחרי כמה מטרים של הליכה התיישב השומר המצרי על ערימת חול סמוכה לחומה, אולי התכוון להירדם. וילנאי קפץ לעברו. "הוא שמע את הקפיצה", מספר וילנאי, "זה היה עשרה מטרים ממנו. הוא התחיל לצרוח 'מין הדא'. התקרבת אליו בארישות, כמו שתורגלנו, מצמיד את העוזי שלא יראה שאני חמוש. אני צועק לו 'ג'י'ש מצרי' (צבא מצרי), כמו שהחוקר שבי ויים לימד. למרות שאמא שלי במקור ממצרים הוא הבין מיד שאני פולני. הריבוי שלי נשמע יותר כמו 'קים אהער' ביידיש. הוא רץ בצעקות ונעלם לתוך יער חשמל, מקום שאמרו לנו שכל מי שמתקרב אליו יתחשמל. לא ידיתי כי הוא היה רחוק מדי. החבר'ה קפצו מהחומה עם הסולם".

מעבר החומה בישר על תורו של אילדשטיין להרים את מפל"צות השמן באוויר. כל לוחם הופקד על שני טרנספורמטורים. המ"שימה היתה לרוץ ולהצמיד את המטען על הטרנספורמטור בגובה החוזה, להוציא את הפתיל הדועם ולהתחבר לפתיל הראשי שרץ יחד עם אידלשטיין. אחר כך וידא אידלשטיין שהכל מחד בן, החדיד את עפרונות ההשהיה והדביק חומר גפץ פלסטי נוסף להאיץ את הפיצוץ. אשכול הופקד על טרנספורמטורים שמונה ותשע. "דוד כזה הוא כמו בית בן ארבע חמש קומות", הוא נזכר. "דועש מסביב היה גוראי. בכל הכיוונים חשמל זורם ועובר".

בזמן הצמדת חומר הנפץ נשלחו וילנאי והלל בן־חיים, לוחם מגבעת חיים, שבתחילת שנות השבעים נרצח בזמן טיול פרטי בטנזניה, לאבטח את הכוח. זקין שכב על החומה וחיפה. נגבי ויהה ארבעה שומרים מתקרבים ודיווח במוטורולה לוילנאי. השומר הראשון שכרח הועיק שלושה חברים. וילנאי: "לחשתי